

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

10. De amplitudine charitatis, quæ est erga proximum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

De amplitudine Charitatis, quæ est erga
proximum.

CAPVT X.

Ista charitas non solum erga Deum est, sed etiam propter ipsum erga proximum. Omnis autem ille dicitur proximus noster, qui nobiscum potest esse particeps eiusdem finis & beatitudinis, qualis est omnis homo in hac vita degens, siue fidelis, siue infidelis sit; siue iustus, siue peccator; siue amicus, siue inimicus: omnes enim hi, diuina gratia, ordinati sunt ad æternam beatitudinem, nisi culpa sua amiserint. Omnes igitur hi diligendi sunt ex charitate. Sunt autem diligendi, quantum ad quatuor.

Primum & præcipuum est, quantum ad finem vltimum. Debemus enim velle omnibus beatitudinem æternam, ad hunc sensum, vt nullum excludamus ab hac voluntate, nulli velimus beatitudinis priuationem: talis enim voluntas est peccatum mortale contra istud præceptum. Hoc igitur est diligere proximum sicut se, non quidem quantum se; quia plus tenemur nos diligere, sed modo eodem, vt eundem finem, quem nobis volumus, alijs velimus, nullum vnquam excludentes à voluntate ista.

Secundum est, quantum ad bonum spirituale gratiæ, & fidei, vt omnibus velimus, & curemus salutem ipsorum spirituales. Quod quidem per dicta tria hæc intelligitur.

Primo, si quis proximus est in necessitate extrema constitutus, vel probabiliter vergit in extremam necessitatem fidei, aut gratiæ spirituales, qui libet tenetur ei succurrere, etiam cum dispendio vitæ propriæ temporalis, si sibi probabile est profuturum. Verbi gratia, est aliquis in mortis articulo, quæ probabiliter scio non habere contritionem, nec esse confessum, tamen Sacerdos abest, solus ego illic adsum, cognosco illum probabiliter confessurum, & saltem illum atterendum, teneo illum audire, etiam cum periculo vitæ meæ temporalis, puta, si forte inimici insequuntur, quia tempus est belli, vel si forte ille laborat peste, vnde contraham, si accessero, vel si alibi inest periculum. Rursus, est aliquis inter hæreticos, vel infideles, qui in suo errore est, quia non habet docentem veritatem, si alicui sit probabile profuturum, si necessitas sit extrema, quia est summa docentium inopia, tenetur etiam cum

vita: periculo docere. Rursus, si scio mea correptione profuturum alicui, vt à peccato diuturno liberetur, nec sunt alij, qui faciant, aut velint facere, teneor corrigere, non obstante periculo vita: Per hos, facile est de alijs casibus iudicare.

Secundò, extra extremam necessitatem, si quis sine detrimento vita:, honoris, aut rei, aut cum paruo detrimento potest alium iuuare, tenetur sub mortali: si verò absque notabili prædictorum detrimento non potest, non tenetur. Verbi gratia, est homo diues in ciuitate, qui scit aliquem pauperem ob inopiam velle exponere filias, si ipse potest absque detrimento notabili subuenire, tenetur sub mortali, licet alij diuites sint in ciuitate eadem, qui possint id facere. Si tamen non potest sine graui detrimento familia: suæ, non tenetur, nisi sit extrema necessitas; vt si illi constaret, nullum alium velle succurrere, & iam illum patrem omninò propensum ad exponendas filias: tunc enim tenetur etiam cum notabili detrimento succurrere.

Tertiò, quibus ex officio incumbit saluti speciali aliorum providere, quales Curati, & Episcopi, & pastores sunt, tenentur cum periculo vita:, etiam extra extremam necessitatem succurrere; & non solum hoc, sed etiam inquirere eos, qui in suo grege similibus necessitatibus laborant. Alij enim, quibus ex officio non incumbit, non tenentur inquirere, sed oblati necessitatibus succurrere: vnde curatus tempore pestis non potest fugere, & relinquere oues absque sacramentis, licet se seipse peste inficiendum: & Episcopus tempore etiam hæresis non potest fugere, & relinquere oues decipi, sed ponere animam pro ouibus, nisi in vtroque casu alia ratione sufficienter ouibus prouideretur aliorum ministerio, &c. Ita igitur intelligendum est illud secundum, quod diximus erga modum, quo diligendus est proximus. Tertium est, quantum ad vitam temporalem, vt non solum velimus vitam, sed etiam curemus: quod ita explicandum est.

Primo, si quis est in extrema necessitate vita: temporalis constitutus, & alius potest cum dispendio rei temporalis etiã graui, succurrere, tenetur sub mortali succurrere: v. g. si quis inter infideles esset occidendus, quia non reddit centum aureos, si quis adsit, qui eos possit dare, tenetur dare, vel gratis, vel mutuo, vt ipsum liberet à morte temporali.

Secundò, extra necessitatem extremam, si quis potest sine notabili detrimento succurrere ipsorum necessitatibus, tene-

tur,

tur, & in hoc casu est præceptum de elemosyna. Cum notabili verò detrimento non teneatur, putà, non debet statum suum mutare, nec convenientem familiam amittere.

Tertio, vitam alterius temporalem non teneretur saluare cum dispendio propriæ vitæ; si tamen velit, potest, & est actus bonus, & meritorius: v. g. Sunt duo in mari, vnus est absque tabula, vnde necesse est submergi, alter habet, potest hic dare alteri, sed non tenetur. Idem in extrema cibi necessitate duorum vno habente cibum, potest hic alteri dare.

Rursus, periculo imminente vni duorum potest vnus illud subire, vt alter saluetur. Aduertendum tamen est in hoc casu, quòd cum talis persona est multæ utilitatis erga rempublicam, vel erga familiam, alter verò non est, non licet illi ita valem vitam commutare pro homine inutili, nisi fortè talis inutilis versetur in periculo æternæ dānationis. Liceret enim in tali casu vitam commutare propriam pro illius vita, ne in æternum periret; si tamen esset probabilitas emendationis & resipiscentiæ talis hominis.

Quartum est, quantum ad officia communia, quæ alijs hominibus exhibentur: dicitur hoc inaximè propter inimicos, quibus non sunt subtrahenda beneficia communia. Voco autem communia ea, quæ multis exhibentur propter causam aliquam in eis contentam, putà, quia pauperes, quia homines, quia consanguinei, &c. Cum igitur inimicus in eadem ratione conuenit, non sunt ei subtrahenda communia beneficia.

Vnde, si quis fundens orationes generales ad Deum pro omnibus, inimicū subtraheret, peccaret. Rursus, si quis in eadē domo manentes alloquitur, si inimicus in eadem domo manet, tenetur alloqui: similiter, si in eodem Collegio. Rursus, si quis elemosynas largitur alicui communitati, non potest absque peccato subtrahere eam inimico. Similiter non salutare, si ante salutabat, aut salutantem resalutare. Ista, & similia communia beneficia non sunt subtrahenda: liceret tamen in vno casu subtrahere, dummodò scandalum non esset, putà, si ex ta subractione speretur probabiliter inimici correctio, & resipiscencia spiritualis. Particularia autem beneficia, qualia sunt, quæ amicis solent exhiberi, vt familiares colloquutiones, non teneretur homo inimicis exhibere, quamuis ante exhibuisset, dummodò tamen non sequatur scandalum. Rursus, tenetur homo officia illa etiā inimicis exhibere, quæ sunt secundū quandā iustitiam. Pater enim filijs debet sua officia ex-

hibere, & filij reuerentiam patribus, quamuis intercedat inimicitia. Similiter serui dominis, & domini seruis: maiores inferioribus, & e contra. Aliquando tamen licet ex parte superiorum, patrum, dominorum, negare sua officia ad tempus inferioribus, in pœnam peccati eorum; potestq; pater filium inobedientem, vel qui commisit aliquid in ipsum, domo expellere ad tempus, in pœnam; dummodò malum spirituale non sequatur, vel alia grauia mala, aut scandalum. Rursus, omnes tenentur inimicis iniuriam remittere quantum ad odiũ & voluntatem mali; sed non tenentur remittere debitam satisfactionem: immò aliquando melius est remittere. Vnde vidua pauper, filios habens, quos sustentare non valet, non tenetur viro homicidæ remittere, nisi iustum alimentum subministrat, cum possit. Similiter cum homicida litigans, quia homo ille est iniquus, non tenetur desistere à causa; immò ipsam sequi, donec suspendatur; deposito tamen odio ipsius personæ, & solum ob iustitiæ zelum. In componendis igitur pacibus, & litibus odij depositio curanda est, sed non est petenda satisfactionis remissio, nisi iusta sit.

De modis, quibus proximo possumus velle malum temporale, & de schismate.

CAPVT XI.

Quamuis vnusquisque teneatur proximum diligere, nulli malum volendo, vt dictum est; sunt tamen aliqui casus, in quibus licet malum velle, seu odio habere aliquem.

Quorum primus est, ratione ipsorum peccatorum: Licet enim odio habere aliquos, ratione iniquitatis, iuxta illud psal-
mi: *Iniquos odio habui.*

Secundus est: Licet etiam velle, & desiderare malum temporale alicui, solum ob spirituale emendationem ipsius, vt si quis esset superbus, & incorrigibilis, liceret desiderare illi infirmitatem, vel pecuniarum amissionem, vel aliud malum temporale, per quod probabiliter sperari possit ipsius correctio.

Tertius est, ob bonum spirituale contritionis, & aliorum: Licet enim hæreticis alios peruertentibus, & incorrigibili-